

Турска армија и изазови сиријског конфликта

ПРЕСТРОЈАВАЊЕ

Од почетка рата у Сирији 2011. године Турска и њене оружане снаге као друга по бројности оружана сила у саставу НАТО-а испољавају знатну заинтересованост за дешавања у тој суседној земљи. Осцилације интензитета сукоба на сиријском тлу, степен ангажованости великих сила, али и домаће процене угрожености турских интереса у региону утицали су на начине и карактер турског војног ангажовања на граници са Сиријом.

Фото: Reuters

Пише Александар ЖИВОТИЋ

Један од најзначајнијих и најважнијих разлога турског уплива у сиријски конфликт је блиско повезан с прокламованом потребом турског државног и војног вођства да на граници са Сиријом сачини својеврсну тампон-зону чији би главни циљ било потискивање курдских оружаних формација с простора западног дела Сиријског Курдистана. Масивне војне операције започеле су покретањем операције „Штит Еуфрата”, која је трајала од августа 2016. до марта 2017. године. Операција је резултирала заузимањем курдске територије између Африна и Манбица. Наставак је уследио почетком 2018, кад је турска армија у борбама вођеним од јануара до марта 2018. током операције „Маслинова гранчица” успела да овлада облашћу Африна, што је изазвало различите опречне реакције Ирана, Египта, Запада и Русије.

Завршетак операција „Маслинова гранчица” није истовремено означио и крај турских настојања да успоставе посебну тампон-зону, односно да неутралишу коридор дуж своје границе са Сиријом који је под контролом курдских оружаних формација. Ипак, отежавајућу околност при планирању и извођењу такве операције било је присуство америчких војних лица која су била ангажована на пружању стручне помоћи курдским снагама у њиховој борби с оружаним групама тзв. Исламске државе. Америчка дипломатија је са своје стране покушала да спречи турску војну операцију. Након дугих америчко-турских преговора у августу 2019. склопљен је споразум о формирању безбедносне зоне на северу Сирије и заједничком америчко-турском патролирању дуж тампон-зоне. Ипак, у стварности нико од заинтересованих актера није био задовољан постигнутим договором. Непосредно по самом почетку извођења заједничког патролирања турска страна није била задовољна америчким приступом проблему, оптужујући САД да не испуњавају одредбе споразума, док је званични Дамаск, како сам спора-

зум, тако и турско-амерички војни ангажман сматрао нарушавањем националног суверенитета.

ЕСКАЛАЦИЈА КРИЗЕ

Криза у америчко-сиријским односима ескалирала је у септембру 2019, када је с турске стране званично заузет ултимативан став о томе да ће Турска, у случају да САД не успеју да обезбеде сигурну пограничну зону, војно интервенисати. Убрзо је турски председник Ердоган и јавно проговорио о турским плановима изјавивши за говорницом Генералне скупштине Уједињених нација да је турски план везан за успостављање зоне ширине 30 километара дуж сиријско-турске границе, где би било размештено око два милиона сиријских избеглица које се тренутно налазе у Турској. То је убрзо изазвало америчку реакцију. Реагујући радикално, амерички председник наредио је повлачење америчких трупа из спорне зоне и запретио економским уништењем Турске, док је турска страна своје право на интервенцију заснивала на Аданском споразуму из 1998. године, закљученим са Сиријом, који јој је давао могућност извођења прекограничних операција на сиријском тлу.

Војне операције турске армије започеле су 9. октобра масивним ваздушним ударима по дубини територије под контролом Курда. Курдска страна је на ваздушне ударе одговорила нападима на турске пограничне градове, при чему је страдао велики број цивила. Наредног дана започела је и копнена операција у садејству с протурском „Сиријском националном армијом”. Закључно са 17. октобром турска армија привела је крају главнину својих копнених операција, чији резултат је представљало заузимање највећег дела планиране тампон-зоне. Пошто је постигнут договор о примирју у трајању од 120 часова, курдским формацијама остављен је рок да положе оружје. То се посебно односило на остатке њихових формација које су се одражале у урбанијим центрима. Истовремено је с турске стране у

оптицај пуштена информација да је с америчким званичницима постигнут договор о установљењу специјалне зоне дуж турско-сиријске границе у дужини од 444 километра просечне дубине око 32 километра. С америчке стране турске изјаве нису коментарисане. Други важан задатак турске армије односио се на обезбеђење својеврсног хуманитарног коридора путем кога би остаци курдских оружаних група напустили територију под контролом турске армије. У следећој фази, на основу договора руског и америчког председника успостављен је систем заједничког патролирања дуж сиријско-турске границе, док ће контролу саме граничне линије преузети сиријски погранични органи. Упркос званичном противљењу сиријских власти против турске интервенције, владине снаге су паралелно с турском офанзивом започеле своје кретање ка северу, ушавши на простор који је до тада био под курдском контролом.

Упркос томе што је операцију „Извор мира” представила као одбрамбену и антитерористичку, због начина на који је осмишљена и самог карактера њеног извођења без америчке сагласности, Турска је ушла у отворени конфликт са САД, као својим најзначајнијим стратешким партнером, и осталим савезницима из НАТО-а. Ефикасно изведена војна акција ипак ће оставити знатне последице на турску армију, чије је напрезање током минулих година у операцијама ограниченог интензитета на граници са Сиријом било значајно. Турска армија попуњена младићима на редовном одслужењу војног рока и војницима из активне резерве који су се непосредно вратили с одслужења последњих година пролази кроз озбиљна искушења. Поред непрестаног војног ангажмана на источним и југоисточним границама земље, она се и даље суочава и с проблемима везаним за превазилажење последица неуспелог државног удара 2016. године. Због тога су кадровске ротације у турској армији учестале, што се засигурно неповољно одражава на јединство офи-

Фото: EPA EFE SEDAT SUNA

цирског кора, као једног од стубова савремене турске државе.

АМЕРИЧКО-ТУРСКО ВОЈНО ПАРТНЕРСТВО

На спољнополитичком плану једна од најважнијих последица турског војног ангажмана у Сирији везана је и за положај Турске у НАТО-у, а посебно за питање њених војних односа са САД као главним стратешким ослоном и најзначајнијим партнером у области војнотехничке и војноеконomsке сарадње. Све чешће и отвореније турско „солирање” по питањима везаним за актуелни блискои-

сточни конфликт и све тешњи односи с Русијом који су довели до набавке најсавременијих руских ракетних система противваздушне одбране имају значајне реперкусије на њене оружане снаге. Криза у односима са западним светом озбиљно је довела у питање и будућност постојећих турских војних аранжмана с традиционалним западним партнерима. Привремено америчко обустављање испоруке већ наручених савремених ловачких авиона и претња даљим економским санкцијама ставиле су пред низ искушења америчко-турско војно партнерство успостављено непосредно по завршетку Другог светског рата,

НА СПОЉНОПОЛИТИЧКОМ
ПЛАНУ ЈЕДНА ОД
НАЈВАЖНИЈИХ ПОСЛЕДИЦА
ТУРСКОГ ВОЈНОГ
АНГАЖМАНА У СИРИЈИ
ВЕЗАНА ЈЕ И ЗА ПОЛОЖАЈ
ТУСКЕ У НАТО-У, А
ПОСЕБНО ЗА ПИТАЊЕ
ЊЕНИХ ВОЈНИХ ОДНОСА
СА САД КАО ГЛАВНИМ
СТРАТЕШКИМ ОСЛОНЦЕМ
И НАЈЗНАЧАЈНИЈИМ
ПАРТНЕРОМ У ОБЛАСТИ
ВОЈНОТЕХНИЧКЕ И
ВОЈНОЕКОНОМСКЕ
САРАДЊЕ.

које је упркос појединим кризама током минулих деценија исказивало несумњиву монолитност. Последњи догађаји на Блиском истоку отворили су и низ нових питања везаних за будуће позиционирање Турске у регионалним и глобалним оквирима, њене односе с блискоисточним суседима, Русијом, Ираном и САД, што ће се у блиској будућности одразити на примарне задатке њених оружаних снага, али и планове њихове модернизације и набавке савременог наоружања и војне опреме. Хоће ли пољуљано савезништво са САД издржати проверу времена, да ли је постојећи војни аранжман с Русијом тренутног и

привременог карактера или се ради о веснику будуће турске војне преоријентације као залогу дубљег стратешког партнерства две земље и хоће ли Турска слободније и самосталније иступати на Блиском истоку, у региону Закавказја, на Егеју, па и на Балкану – нису питања општег, већ суштинског карактера. Засигурно, будуће турско држање, а посебно војно ангажовање пресудно ће обликовати стварност турског непосредног окружења. Једна етапа турског војног ангажовања на граници са Сиријом је завршена, али ће турско војно напрезање у региону потрајати. У којим и каквим видовима, показаће време.!

МИНИЈАТУРА

Оливер Стоун, амерички редитељ

Извод из
говора на
додели
награда
Удружења
америчких
сценариста

Сада је у моди да се нападају републиканци, Трамп и све то и да се избегавају Обама и Клинтони. Али, запамтите ово: 13 ратова које смо започели у протеклих 30 година и 14 милиона долара које смо потрошили и стотине хиљада живота који су збрисани са Земаљске кугле, запамтите да то није био један вођа, већ систем, и републикански и демократски. Зовите га како желите: војно-индустријско-сигурносно-финансијско-медијски комплекс, то је систем који се одржава под изговором да су ово „праведни ратови”, да су оправдани у име наше заставе која поносно вијори над нашим животима.

Наша је земља постала просперитетнија за многе, али у име тог богатства не можемо да оправдамо наш систем као центар за светске вредности све док изазивамо толике ратове и хаос. Нема потребе да набрајам жртве, знамо да смо интервенисали у преко 100 држава, инвазијама, променом режима, економским хаосом или хибридниим ратом, меком моћи, како год то зовете, то је рат неке врсте. На крају, то постаје систем који води уништењу планете и свих нас.

Борио сам се против тих људи који воде ратове током већине свог живота. То је игра која умара и у којој вас, углавном, потуку. Уз сву критику и увреде које ћете добити, па и похвале, важно је да запамтите да ако верујете у оно што говорите и можете да останете чврсто на свом путу – можете много тога да промените.!